

Kar se imena „Pes-Marko“ tiče, postalo je očitno po beneškem levu sv. Marka. Ta lev ima navadno, človeški podobno glavo in Benečani ga imenujejo splošno le Marka. Prav lahko je torej, da so Slovenci zamenjali leva s psom in od beneškega leva ustvarili kneza, v katerem so poosobili mogočno beneško republiko.

Sicer pa beneški lev ni originalno izumljenje, nego taki levi so bili znani vsem iztočnim narodom in tudi Grkom (primeri leva na mikenskih vratih). Dr. Pervanoglu („Intorno all' origine del Leone alleato,“ Archeografo Triestino IV. 1882.) je dokazal, da so vsi ti levi znakovi solnčnega junaka, ali jakega solnea.

Tudi po Koroškem se nahajajo prav po gostem iz kamena izdolbeni krilati levi, po polnem podobni beneškim, n. pr. pred vhomom nekdanje opatije podklosterske (Arnoldstein), v Celovci, v Wolfsbergu i. t. d. Tu se vendar ne more misliti na kak vpliv beneške vlade, nego da so ti levi domačega izvira.

† Ivan Šolar in dr. Štefan Kočevar.

Huda nesreča tepe zadnja leta našo Slovenijo. Jedva se posuši prst na grobu odličnega narodnega moža, že nam je kopati novo jamo, da pogreznemo v njo zaslužnega delavca, pogumnega borilca, nanadomestnega pisatelja slovenskega. V kratkem času smo izgubili Jurčiča, Bleiweisa, Eržena, Tonejca in Žepiča, in niso se še popolnili presledki, katere je njih smrt naredila v vrstah tistih mož, ki se trudijo o literarni prosveti in političnem napredku naroda našega, žalovati nam je spet o novih bridkih izgubah. Jednega in istega dne, 22. februarja t. l., umrla sta odličnjaka in narodu našemu prava prvaka: gospod c. kr. deželni šolski nadzornik Ivan Šolar v Zadru in gospod c. kr. cesarski svetovalec dr. Štefan Kočevar v Celji, moža, ki sta vsak v svoji stroki in po svojih močeh delajoča, pridobila si velikih zaslug za narod slovenski. Dolžnost naša je tedaj, da se jih hvaležni spominamo.

Ivan Šolar je bil porojen 27. avgusta 1827. v Kropi na Gorenjskem, kjer je obiskoval tudi začetne šole. Prvih šest latinskih šol je

študiral v Novem Mestu od leta 1838/9. do 1843/4., kjer je takoj pokazal bistro svojo glavo, kajti bil je v prvi šoli I. acc., in tudi ostale razrede je izdelaval s prav dobrim vspehom. Gimnazijo je dovršil l. 1846., bogoslovje l. 1850. v Ljubljani, od koder je odšel v Radovljico za beneficijata in odgojevatelja zdanjega deželnega glavarja kranjskega, visokorodnega gospoda grofa Gustava Thurna. A že leta 1852. ga nahajamo v Ljubljani, kjer mu je tedanji cesarski namestnik grof Chorinsky izročil odgojevanje svojih sinov. L. 1852. prevzame tudi na ljubljanski gimnaziji supleturo, prebije l. 1854. na Dunaji preskušnjo iz klasičnih jezikov ter odide še tisto leto v Celje za pravega gimnazijalnega učitelja. V šolskem letu 1857. dobi dopust, da je mogel obiskovati dunajsko vseučilišče ter dopolniti svojo učiteljsko preskušnjo, po kateri je bil prestavljen na c. kr. gimnazijo v Gorici, kjer je ostal do l. 1867. To leto je bil premeščen v Ljubljano in za Hohenwartovega ministrovanja l. 1871. imenovan c. kr. deželnim šolskim nadzornikom srednjim šolam na Kranjskem. A že leta 1873. so mu omejili njegov delokrog ter ga naposled l. 1879. premestili v Zader. Tu ga je v krepki starosti in v najlepšem njegovem delovanju zadel mrtvoud 19. junija l. 1882. na levi strani. Vrnil se je v domovino, a jedva je nekoliko okreval, šel je zoper svet in prigovarjanje svojih prijateljev lani meseca novembra spet v Dalmacijo. A 18. februarja t. l. zadene ga mrtvoud tudi po desni strani in že čez kratko ga reši smrt daljnega trpljenja dne 22. februarja t. l. ob 5. uri popoldne. Pokopali so ga posebno slovesno v Zadru 24. februarja popoldne.

V dvojnem oziru je bil Šolar vztrajno in vspešno delujoč, v šolskem in v književnem. Svojo temeljito učenost v klasičnih jezikih je združeval s korenitim znanjem svojega materinega jezika, stare slovenščine, nemščine, italijanščine in slovanskih jezikov v obče. Primerjajoče jezikoslovje je bilo njegovo veselje. A ne samo v svoji stroki, tudi sicer je bil vsestransko izobražen. In vrhu te svoje učenosti je imel čudovito pedagogično-didaktično izurjenost, spretnost in zvedenost; pri njem so se učenci brez knjig in slovnice igraje učili jezikov. Osobito nepozabljiv ostane njegovim učencem spomin, kako jih je učil lepe materinščine, kako jih opozarjal na bogastvo slovenskega jezika v deblih in sufiksih, na čudovito moč in krasoto našega glagola in kako je vsako teoretično pravilo pojasnjeval s celo kopo bistrih vzgledov. In s tem je vzbujal svojim učencem narodni ponos in gorko ljubezen do lepega jezika našega. In baš to je bila prava posebnost Šolarjeva, da se učenci

od njega niso učili samo znanja, nego tudi značaja. Natančen v izvrševanjih vseh svojih dolžnostij, priden kakor čebela, vsakemu vselej do črke pravičen, zmeren in pošten, ljubezniv in prijazen brez licemerstva, v družbi vesel in zgovoren, a resen in neupogljiv, kadar je šlo za imenitne reči, bil je svojim učencem vzgled pravega moža. „Človeka starega spartanskega značaja“ imenuje ga po pravici zaderski „Narodni List“. In kakor so ga učenci čislali in spoštovali, tako je tudi on ljubil učence ter se iskreno radoval o njihovem napredku. Živo so mu v spominu ostali osobito odličnjaki in srčno se je veselil njih dobre sreče v poznejših letih.

Izmed njegovih spisov nam je omenjati te. Leta 1858. je priobčil v programu goriške gimnazije razpravo: „Die Tempora und Modi im Slovenischen mit Rücksicht auf das Deutsche und die classischen Sprachen“, katero celo Miklošič v svoji primerjajoči sintaksi slovenskih jezikov na mnogih mestih jako pohvalno omenja. V programu ljubljanske gimnazije je priobčil l. 1868. spis: „Besedoslovje, kako se je začelo in kak napredek je do zdaj storilo“ in l. 1869.: „O besednih pomenih“. Obe razpravi bistro pričata o korenitem etimologiškem znanji Šolarjevem. Leta 1873. je dal na svetlo nemško-slovenski slovar k nemškim berilom prof. Madiere. Ta knjiga se odlikuje s tem, da je posebno vestno sestavljena in da za vsako nemško besedo v Madierovem berilu podaje točen slovensk izraz, kar učencem nemščini neveščim izdatno polajšuje učenje in napredovanje v tem jeziku. Tudi v Janežičevem „Glasniku“ (1862. l. št. 204.) se je oglasil „o slovnični terminologiji“, kakor že prej l. 1855. v Einspielerjevem „Prijatelji“ (258. str.) z dobrim člankom „Nekaj v prihodnje slovnice in slovarje“. Vrh tega je bil Šolar od l. 1869. do svojega odhoda v Dalmacijo načelnik književnemu odseku Matice Slovenske, pregledal in presodil je mnogo rokopisov slovenskih šolskih knjig, pripravljal in popravljal je gradivo za Wolfov slovensko-nemški slovar ter nabranim rokopisom dodal marsikatero bistroumno opazko. Osobito zaslugo za našo gramatikalno literaturo si je pridobil tudi s tem, da je vestno pregledal in na tanko presodil rokopis Janežičeve in Šumanove slovenske slovnice.

Da je bil tak mož l. 1871. imenovan deželni šolski nadzornikom na Kranjskem, bila je Slovincem znatna pridobitev. A kmalu potem so se premenile razmere v notranji politiki avstrijski in v nadzorstvo kranjskih srednjih šol se je uvedel neki osobni in stvarni dualizem, — ki je Šolarju po polnem zvezal roke. Šolar je bil vedno

te misli, da morajo slovenske učence v prvih razredih srednjih šol poučevati v vseh predmetih rojeni Slovenci in kar je največ možno v slovenskem učnem jeziku, a tako, da se ne zanemarija nemški jezik, kateri mora v višjih razredih dijakom biti učni jezik. Za tega delj je po hudem vztrajnem boji dosegel za Schmerlingove vlade že profesor v Gorici, da se je prvi gimnazijalni razred ločil v italijanski in slovenski oddelek in da so v zadnjem učili samo taki učitelji, ki so bili zmožni tudi slovenskega jezika. Te svoje misli se je držal tudi pozneje nadzornik. A gledati je moral, kako se je na Kranjskem zoper njegovo voljo med letom 1872. in 1879. iz slovenskih paralelk izrivala slovenščina in kakó se je na nekem zavodu uvedlo celo to načelo, da učitelj slovenščine ni smel učiti nobenega drugega predmeta v prvih razredih in da se je celo slovenščina poučevala — z nemškim učnim jezikom! Mnogi narodnjaki so bili nejevoljni videči, da se take pedagogične nezmisli godé na Kranjskem za Šolarjevega nadzorovanja in takrat je zaklical Jurčič Šolarju v „Slovenskem Narodu“ znane besede: „Mož, bodi mož!“, ki so Šolarja hudo pekle, ker so bile pri obstoječih razmerah neopravičeno očitovanje. Dasi je bil tedaj Šolar l. 1879. nenadoma premeščen v Zader, vendar ni šel nerad v Dalmacijo, kjer je že Auersperg-Lasserjevo ministerstvo odločilo se za to, da se srednje šole iz večine pohrvatijo. In veseli so pozdravili dalmatinski Hrvatje svojega slovenskega brata, kateremu je bila naložena lepa, a v razdvojeni in od političnih strastij razburkani deželi težka naloga, uvesti hrvatski jezik v vse srednje šole dalmantinske. In to svojo nalogo je zvršil tako taktno in tako spretno, da si je v vseh krogih, s katerimi je prišel v dotiko, pridobil velike simpatije in da je njegova smrt užalostila vso hrvatsko Dalmacijo, kar nam jasno pričajo lepe besede, s katerimi glasilo dalmantinskih Hrvatov „Narodni List“, preslavlja pokojnika: „Ž njim so naše šole udobile neprecenljivo pridobitev, kakor zdaj trpé veliko izgubo. Odlikoval se je ne samo po svojem vsestranskem, a osobito filologičnem znanji, po svoji pedagogični zvedenosti, nego osobito tudi po svoji nepristranosti in veliki marljivosti. In če je ostal tudi oddaljen od političnih bojev, ljubil je iskreno naš narod, radoval se njegovemu, kakor sploh vsakemu napredku. Pokojnik je pal žrtva svoje neumorne delavnosti, svoje ljubezni do šole. Spomin Šolarjev se ne bode tako lahko izbrisal. Pokoj mu pošteni duši!“

Ako smo v Šolarji izgubili nenadomestnega delavca na slovenskem šolskem polji in odličnega učenjaka in pisatelja slovenskega, obžalujemo

v pokojnem dr. Štefanu Kočeverji moža, ki je bil od svoje mladeniške dobe do sive starosti živ spomenik najčistejše dejanske ljubezni, najplemenitejšega rodoljubja in bratovskega jedinstva med narodom slovenskim in hrvatskim. Dasi v literarnem oziru ni bil produktivna moč ter je še le na robu svojega groba stoječ narodu svojemu podal v „Slovenski materi“ lep književen dar; vendar je njegovo ime tako tesno združeno z literarnim probujenjem in občnim napredkom naroda hrvatskega in slovenskega, da se bodo še pozni vnuki naši z največjim ponosom in mladostnim navdušenjem spominali tega plemenitega moža. In ako tudi sam ni pisal knjig ter ne prepeval pesnij, njegova plemenita prijateljska zveza s Stankom Vrazom, Preširnom, Miklošičem, dr. Muršcem, Murkom, Trstenjakom in drugimi pisatelji ohrani mu v naših srcih hvaležen spomin. Pisma, ki jih je pokojni pisal tem možem, osobito St. Vrazu, in ki so še le deloma objavljena, bistra so nam priča njegovega vzornega rodoljubja ter ob jednom neprecenljiv vir zgodovini našega dušnega prebujenja in literarnega napredka.

Porojen 15. avgusta l. 1808. v Središči, sin imovitih roditeljev, obiskoval je Kočever najprej domačo šolo, dovršil je gimnazijo v Mariboru, vpisal se v začetku leta 1826. na vseučilišči v Gradcu, a odšel je pozneje na Dunaj, kjer je bil l. 1834. promoviran doktorjem medicine in kirurgije. Nastanil se je najprej praktični zdravnik v Celji, od koder je l. 1836. prišel c. kr. okrajni zdravnik v Podčetrtek, a l. 1852. so ga v isti lastnosti premestili v Celje, kjer je bil po več nego štiridesletnem državnem zaslužnem službovanji pred dvema letoma upokojen z naslovom c. kr. cesarskega svetovalca.

„Vsak Slovenec je moj prijatelj“, pisal je Kočever že leta 1835. Stanku Vrazu, in te svoje lepe besede je pokojni tudi ves čas svojega življenja do pičice izpolnjeval, blago in pošteno izpolnjeval v privatnem življenji, kakor v svojem javnem delovanji. Ni ga bilo narodnega podjetja, da bi ga dr. Kočever ne bil podpiral z novci in z zgovorno besedo. In kakor je v tistih časih, ko je moral po Trstenjakovih besedah človek na slovenskem Štajerji po dvajset ur daleč hoditi, da je prišel do najbližjega slovenskega rodoljuba, vzbujal svoje rojake k narodni zavesti s tem, da je širil med nje slovenske in „ilirske“ knjige, podpiral dijake ter v svoji gostoljubni hiši prijateljski vzprejemal pisatelje slovenske in hrvatske celó tedaj, ko je stroga, a brezmiselna Metternichova policija v vsakem takem pisatelji videla nevarnega človeka ali celó velikega izdajalca: tako je v poznejših letih, iz vsega srca vesel nikdar pričakovanega

našega napredka in književnega razvoja, sam živ vzgled zlatočistega dejanskega rodoljubja, v političnem in socialnem življenju našem žrtvoval vse svoje moči občni blagosti in narodnemu napredku. Po pravici si je tedaj pridobil ime najčestitejšega slovenskega patrijota po vsej slovenski zemlji od Save do Drave, od skalnate Ostrice do vinorodnih Slovenskih Goric.

„Ni je krepkejše sile na svetu kakor je rodoljubje; ono nam daje moč prezirati posvetno blago, krepča nam voljo, da se lotimo vsega, kar boče domovini na čast in korist ter nas sili žrtvovati svoje življenje za srečo naroda!“ piše že petindvajsetletni mladenič Stanku Vrazu; a istega vzornega mišljenja je tudi še mož sedemdesetletni, ko pravi, da po svojih močeh ni mogel mnogo storiti za narod, a vsakemu, posebno pa mlajšim zagotavlja, da to, kar je v svojem življenju storil za narod, to mu je največja tolažba v starosti. „Verjemite mi, da se človeku na starost zdi, da vse drugo je malo ali nič, samo to, kar je človek za narod in občni blagor storil, to ostane in ima svojo vrednost.“

Mož, goječ take vzore ter te vzore tudi dejanski izvršujoč, vreden je, da ga česti in slavi hvaležni narod.

Blaga, miroljubna, delavna, dobrosrčna, idealna duša je bil pokojni Kočevar in te lepe lastnosti svojega možatega značaja nam kaže povsod v privatnem življenju in v javnem delovanju, v prijateljskem občevanju in v političnem boju. Svojemu narodu iz vsega srca vdan, ljubil je tudi iskreno hrvatski narod in ta njegova ljubezen gnala ga je razburjenega leta 1848. celó v hrvatski zbor, zahtevajočega in prosečega političnega zjedinenja med Hrvati in Slovenci. In ako se tudi te njegove idealne misli in rodoljubne želje niso uresničile in je zadnja leta svojega življenja posvetil jedini blagosti svojega naroda; vender je v njem živela lepa vzvišena ideja starega ilirstva, v njem je živela poosobljena jedinstvo naroda našega in hrvatskega. Zato na njegovem grobu žaluje Slovenec in Hrvat, žaluje tem odkritosrčneje, čim bolj pogrešamo v najnovejšem času takih plemenitih, idealnih mož. Blag mu ostani spomin! L.

Slovenska književnost.

VI.

Narodna biblioteka: Kranjska Čbelica. Na svetlobo dal M. Kastelic. Za tisek priredil R. Perušek. Novo Mesto 1883, m. 16, I. in II. bukvice, 84 in 77 str.

Natisnil in založil J. Krajec. Cena: zvezek po 15 kr.

Že v zadnjem zvezku „Ljubljanskega Zvona“ smo opozorili svoje naročnike na „Narodno biblioteko“, katero je g. tiskar J. Krajec začel